



В.В. Галиця¹, А.В. Самко², Н.М. Толмосова¹, П.А. Варванський¹, О.П. Білий¹

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ З ОБДАРОВАНИМИ СТУДЕНТАМИ: ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ

¹КЗ «Запорізький медичний коледж» Запорізької обласної ради,

²Запорізький державний медичний університет

Ключові слова: обдаровані студенти, форми і методи навчання, рівні викладання.

Ключевые слова: одаренные студенты, формы и методы обучения, уровни преподавания.

Key words: outstanding students, forms and methods of studying, teachings' levels.

Наведено ряд пропозицій щодо створення наукової концепції при роботі викладачів з обдарованими студентами у виші. Проаналізовано кваліфікаційні характеристики, необхідні для роботи з обдарованими й талановитими студентами для вдосконалення змісту і методів навчання в сучасній системі інтегрованої освіти.

Приведен ряд предложений о создании научной концепции при работе преподавателей с одаренными студентами в ВУЗах. Проанализированы квалификационные характеристики, необходимые для работы с одаренными и талантливыми студентами для усовершенствования содержания и методов обучения в современной системе интегрированного образования.

In this article the propositions about creation of scientific conception about work of teachers with outstanding and talented students in high educational institutions are given. Qualificative characteristics, which are necessary for work with outstanding students for perfection of maintenance and methods of studying in the modern system of integrative education have been analyzed.

Робота викладачів з обдарованими студентами в сучасній системі інтегрованої освіти є однією з найактуальніших проблем у педагогіці. Обдаровані студенти – це не абстрактні носії талантів, майбутні фахівці й видатні науковці, це передусім живі люди. Саме тому за їхніми здібностями необхідно бачити перш за все людину з її недоліками та достоїнствами. Такий підхід здатний забезпечити особистий розвиток талановитих студентів. Досить поширена думка про те, що найбільш кваліфіковані викладачі повинні займатися лише з обдарованими студентами, а це в свою чергу має відтінок дискримінації [2,3]. Також багато хто впевнений, що обдарованим студентам притаманний вияв здібностей за будь-яких обставин. В умовах модернізації системи освіти викладачі взагалі могли б не мати обдарованих студентів у себе в групах. На думку більшості дослідників, у сфері педагогіки існує концепція, що ті педагоги, які працюють з молоддю, інколи перебувають у стані, близькому до конкуренції, з найбільш талановитими зі студентів [1,6,7].

МЕТА РОБОТИ

Пропозиція зі створення єдиної концепції для викладачів при роботі з обдарованими і талановитими студентами у ВНЗ та пошук можливостей розкриття психологічного механізму креативності із забезпеченням можливості використання законів творчості для вдосконалення змісту і методів навчання.

На нашу думку, для роботи з обдарованими студентами викладач повинен мати такі якості: бути доброзичливим і чуйним, знати особливості психології, відчувати потреби й інтереси студентської молоді, мати освіту з певної галузі й досвід роботи, високий рівень інтелектуального розвитку та широке коло інтересів та умінь, бути готовим до виконання обов'язків, пов'язаних з навчанням обдарованих студентів, мати живий і активний характер, «здорове» почуття гумору, виявляти гнучкість, бути готовим до перегляду власних поглядів і постійного самовдосконалення, мати творчий,

можливо, нетрадиційний світогляд, гарне здоров'я та життєстійкість, спеціальну післядипломну підготовку (не виключена наявність наукового ступеня кандидата або доктора наук) для роботи з обдарованими студентами й бути готовим до подальшого досягнення спеціальних знань.

Важливу роль у науковій роботі з обдарованою студентською молоддю також відіграє система заохочень [3,5]. Кращі студенти повинні мати постійну і відчутну мотивацію до відмінного навчання, творчих наукових пошуків, досягнення високих пізнавальних результатів, що виходять за межі середнього студентського стандарту.

Разом з цим, варто пам'ятати, що обдарованість розуміють винятково як обдарованість інтелектуальну, що пов'язана з інтегративною розумовою функцією. Отже, при ширшому розумінні обдарованості потрібні інші критерії відбору.

Насамперед необхідно враховувати ряд аспектів: анкетування-тестування (тобто виявлення потенційних лідерів серед загальної маси), створення ситуацій, у яких необхідно прийняти самостійне рішення, моніторинг, залучення до пошукової роботи та власне науково-дослідна робота.

На думку інших дослідників, обдарованість не можна встановлювати за одним конкретним критерієм (наприклад, за інтелектуальним розвитком), адже вона виявляється у певному наборі взаємозалежних якостей. Значить, можна стверджувати, що і критерії для відбору обдарованих викладачів мають бути відповідними [3,4,8]. З іншого боку викладач повинен бути інтелектуалом, наполегливим і цілеспрямованим, мати творчий потенціал. Дійсно, той викладач, що з легкістю «перескакує» від однієї системи або методики навчання до іншої і не намагається до кінця розкрити можливості жодної з них, навряд чи може розглядатись як кандидат для роботи з обдарованими студентами [6]. Викладачі повинні постійно прагнути до розуміння й задоволення інтересів і запитів студентів з неординарними здібностями. У талано-



витих викладачів, які працюють з обдарованими студентами, виділяється прагнення до досягнення поставленої мети, висока цілеспрямованість і наполегливість.

Також невід'ємною частиною професійності емоційно зрілих викладачів є те, що вони завжди чітко усвідомлюють цілі та завдання. Такі фахівці вселяють упевненість своїм підопічним і викликають повагу колег. Вони не побоюються обдарованих студентів, а, навпаки, охоче приймають виклик з боку останніх. Цей досвід у застосуванні методик і стратегій навчання завжди дозволяє знайти потрібний підхід до будь-якої людини.

Емоційна стабільність є ще одним критерієм при роботі з обдарованими студентами. Як показують спостереження, викладач, який відчуває вантаж невирішених проблем особистого характеру, звичайно буває не найкращим наставником для будь-якого студента, і особливо для обдарованого, оскільки проникнення в складний характер такого індивіда, розуміння його особливих інтересів і потреб вимагає більших емоційних витрат, що є важким навантаженням навіть для людей зі стійкою нервовою системою [1,5,8]. Обдаровані студенти мають потребу в гідних зразках для наслідування, тому викладачам необхідно бути зібраними й добре керувати власними емоціями й почуттями.

Ще однією важливою якістю, яку повинен мати педагог, є чуйність, тобто здатність відчувати переживання й потреби інших. Ця якість має особливе значення при навчанні обдарованих студентів. Найчастіше вони схильні ставити перед собою непосильні завдання і, коли не вдається їх виконати, сильно засмучуються. Також вони досить гостро сприймають складності, що виникають при взаєминах і нерозумінні оточуючих. Викладачеві, який працює з такими студентами, дуже важливо вміти зрозуміти причину їх занепокоєння і допомогти впоратися зі своїми почуттями. Подібний вид підтримки допомагає студентам розвивати здібності й, водночас, успішно справлятися з проблемами, що виникають.

Викладач, який працює з обдарованою молоддю, повинен уміти розрізняти індивідуальні риси у здібностей вихованців й відповідно до них видозмінювати процес навчання. Навіть якщо викладач працює з досить однорідною групою обдарованих студентів, то й у цьому випадку унікальні здібності й потреби кожного з них вимагають особливого підходу. У більшості випадків обдаровані студенти перебувають у загальній масі, й тому діапазон індивідуальних розходжень тут особливо великий.

Готовність викладача працювати з обдарованими студентами визначається наявністю у нього глибоких теоретичних знань і практичного досвіду. Вихідним моментом є те, що в

групах, укомплектованих студентами з різними здібностями та можливостями, повинні працювати тільки ті викладачі, які мають для цього всі необхідні якості. На нашу думку, при навчанні обдарованих студентів доцільним є спеціалізоване практичне стажування викладацького складу.

Незважаючи на прагматизм сучасної студентської молоді, вважаємо, що в силі залишаються такі моральні стимули, як подяка декана факультету (завідувача відділення), завідувачів кафедр (предметних комісій), особисті урочисті зустрічі з кращими студентами, публікація наукових статей за результатами дослідження у збірнику студентських наукових праць, участь у конференціях, семінарах тощо.

У підсумку, звертаємо увагу на наявність ряду кваліфікаційних характеристик, необхідних для роботи з обдарованими студентами в сучасній системі інтегрованої освіти: уміння будувати навчання відповідно до результатів діагностичного обстеження студента, модифікувати навчальні програми, стимулювати когнітивні здатності студентів, працювати за спеціальним навчальним планом і консультувати студентів.

Педагогічна практика сьогодення підтверджує: лише спільними зусиллями і скоординованими діями можна забезпечити безперервність ланцюжка активний студент-дослідник – професійно-орієнтований спеціаліст (магістрант) – талановитий аспірант – видатний науковець.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Есарева З.Ф.* Методика викладання у вищій школі: Навч. посіб. для студ. ВУЗів / *Есарева З.Ф.* – К.: Центр навч. літ., 2007. – 440 с.
2. *Калинина Г.П.* Оценка учебной деятельности студентов / *Калинина Г.П., Ручкина В.П.* // Пед. образов. – УГПУ, 2009. – №1. – С. 29–32.
3. *Кузьмінський А.І.* Педагогіка вищої школи: Навч. посібн. / *Кузьмінський А.І.* – К.: Знання, 2005. – 486 с.
4. *Крушельницька О.В.* Методологія і організація наукових досліджень студентів: Навч. посібник / *Крушельницька О.В.* – К.: Кондор, 2003. – 387 с.
5. *Маслоу А.Г.* Мотивация и личность / *Маслоу А.Г.* – СПб.: Феникс, 2001. – 478 с.
6. Педагогіка и психология высшей школы: Учебн. пособ. / Под ред. *Булановой-Топорковой М.В.* – Ростов-на-Дону: Феникс, 2002. – 544 с.
7. *Сергеев О.В.* Фундаменталізація освіти у вищій школі / *Сергеев О.В.* // Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі: Зб. наук. праць. – Кривий Ріг: Видавничий відділ НметАУ, 2005. – С. 4–7.
8. *Шейко В.М.* Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник / *Шейко В.М., Кушнарченко Н.М.* – К.: Знання-Прес, 2003. – 416 с.

Відомості про авторів:

Галиця В.В., к. біол. н., викладач вищої категорії предметної комісії неклінічних дисциплін КЗ ЗМК.

Самко А.В., к. фарм. н., старший викладач каф. УЕФ ЗДМУ.

Толмосова Н.М., викладач вищої категорії, зав. предметної комісії неклінічних дисциплін КЗ ЗМК.

Варванський П.А., викладач вищої категорії предметної комісії терапевтичних дисциплін, зав. вечірнього відділення КЗ ЗМК.

Білий О.П., викладач предметної комісії хірургічних та анатомічних дисциплін КЗ ЗМК.

Адреса для листування:

Галиця Вадим В'ячеславович. 69600, м. Запоріжжя, вул. Орхівське шосе, 12, КЗ «Запорізький медичний коледж» Запорізької обласної ради, предметна комісія неклінічних дисциплін.

Тел.: (061) 216 07 14.

E-mail: james-81@yandex.ru